

Українські приказки та прислів'я

як відповідники до російських

Упорядник
Ракуз Тадей-Євген

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

**Українські приказки і прислів'я як відповідники до
У 45 російських/** Упоряд. Т.-Є.А. Ракуз. — Тернопіль: Навчальна
книга — Богдан, 2011. — 248 с.

ISBN 978-966-10-0860-0

Посібник уміщує понад 1000 найбільш уживаних російських фразеологізмів, до яких подано кілька відповідників українською мовою. Фразеологічні одиниці у словнику розташовано в алфавітному порядку.

Для вчителів, учнів загальноосвітніх навчальних закладів, студентів філологічних факультетів, керівників студій, гуртків, факультативів.

ББК 82.3(4Укр)-6

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

© Навчальна книга — Богдан,
ISBN 978-966-10-0860-0 майнові права, 2011

Передмова

Приказки і прислів'я — золоті зернята народної мудрості. В них живе сама душа народу, весела і сумна.

Пропонована збірка подає російські та декілька варіантів-відповідників українських прислів'їв та приказок. У цьому виданні багато нового, почерпнутого з життя і розмов українців у ХХ столітті. Різноманітність мовного матеріалу дозволяє вибрати потрібне відповідно до контексту і ситуації. При підборі прислів'їв і приказок враховувалися влучність, милозвучність, римкування, сучасність.

Українські прислів'я і приказки як відповідники до російських вкрай потрібні, бо видання «Нема приказки без правди» Н. Біленькової (1969 р.) та «Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник» І.С. Олійника та І.С. Сидоренка (1971 р.) потребують доповнення і оновлення.

У запропонованому посібнику дібрано влучні вирази класиків українського слова (І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, Л. Глібова тощо) та перлини української пісенної творчості. Також поряд з цим відображено мову простого народу. Цікаві прислів'я і приказки підказали жителі Львівщини: Текля Задорожна, Янтін Чубатий, Ірина Головацька, Цилистіна Судаківська родом з м. Фастова та інші.

Підбираючи аналоги до російських прислів'їв та приказок, у збірці передусім подано загальновідомі,

а також нові, які диктує саме життя. При перекладі та підборі матеріалу дотримано правил перекладу, а саме — не калькувати слово в слово, а передавати зміст. Подібність російських та українських відповідників спостерігаємо переважно у тих випадках, де російська приказка явно походить з української. Є тут також деякі польські, грузинські, естонські, молдавські та інші крилаті вислови, які частково змінено і вживаються уже як українські.

Прислів'я та приказки — це мовне багатство, невіддільне від життя людини. Вони свідчать про багатий духовний світ, високу мораль, розум народу. Це — справжній скарб, який слід берегти, примножувати і передавати прийдешнім поколінням.

*У приказках — правда,
У приказках — суть,
Бо приказки поруч
Із нами живуть.*

*Чим більш їх вживаєш,
Тим мова гарніш,
Дотепніший вислів
І слово влучніш.*

На скорую ручку комом да в кучку.

- Стук-грюк, — аби з рук!
- Косо, криво, аби живо!

**На словах — что на гусях,
а на деле — что на балалайке.**

- Обіцяв, коли заграв,
а перестав грати — діла не видати.
- Гарно обіцяв, але швидко забував.
- М'якенько стелить, але твердо спати.

На то и шука в море, чтоб карась не дремал.

- На те й мухи, щоб лінивці вдень не спали.
- На те й шука, щоб карась вдень не дрімав.

На том свете сочѣмся.

- На небі поквитаємось.
- Наразі дякую, а завтра приїду фірою.
(*Я. Головацький*).

На убогого всюду каплет.

- Див. *Горькому Кузеньке горькая песня.*
- Див. *На бедного Макара все шишки летят.*

Наука хлеба не просит, а сама хлеб даст.

- Наука їсти не хоче, а сама годує.
- Наука до лісу не веде, а з лісу виводить.

- За законом Ліверпуля,
хто не вчиться, тому дуля
(*шкільна приказка*).

На ходу подмётки рвёт.

- З-під стоячого підосху випоре.
- По крашанках пройде і жодної не розчавить.
- І риби наловить, і ніг не замочить.
- Був на коні і під конем.
- Цей і на льоту хапа.

Начать за здравие, а кончить за упокой.

- Розпочати за здоров'я, а закінчити за упокій.
- Із ворон почали, а на сороки перевели.
- Я йому про Ярему, а він мені про Петра.

На чужой каравай рот не раззевай.

- На чужий коровай очей не поривай,
а раненько вставай та сам учиняй.
- Не впадай в заavidки на чужі пожитки.

На чужой роток не накинешь платок.

- Людям рота не зав'яжеш.
- Великої треба хусти,
щоб закрити людям усти.

На чѣм возу едешь, тому и песенку пой.

- Чий харч, того й пісня.

Языком молоть — не дрова колоть, спина не заболит.

- Языком казати — не дрова рубати,
спина не заболить.

Яйца курицу не учат.

- Курку яйця не вчать.
- Не вчи рибу плавати.

Я ли не молодец, у меня ли дети не воры.

- Мамо, нас люди хвалять!
- Та хто доню?
- Та ви мене, а я вас.
- А мій батько злодій був, а я в нього вдався,
мого батька повісили, а я відірвався
(*пісня*).

Язык что помело.

- Язык як віник — гонить сюди-туди.

**Я не такой, чтоб поднять руки над головой
да в воду бросаться. (Ищи дураков)!**

- Я не такий тупий (дурний) —
читай тому, хто не знає, а мені просто кажи.

Я не я и лошадь не моя.

- Я не я, і кобила не моя,
і каші не хочу, і по воду не піду.

Я про пироги, а он про сапоги.

- Я йому про Ярему, а він мені про Петра.
- Я йому про цибулю, а він мені про часник.

Ярмо найдём, была бы сивка.

- Аби кінь, а уздечка знайдеться.

Я тебе покажу кузькину мать.

- За дев'ятими ворітьми гавкнеш.
- Пам'ятатимеш до нових віників!
- Навчу в середу пампушки їсти!
- Дам тобі, аж у п'ятах постигне!
- Будеш знати, по чім в Тростянці гребінці!
- Уздриш вовчі зірочки!
- Засмієшся ще ти на кутні зуби!

Я тебе сват, да ты-то мне кто?

- А ви що мені — ні сіль ні гречка.
- Я тобі не брат, ти мені не сват.

Я умываю руки.

- Я умиваю від тої справи руки.
- Коли щось моє не в лад, то я тут з своїм назад
(*І. Франко*).

Ясное дело.

- Зрозуміло, зрозуміла річ.
- Ясно як Божий день.

Навчальне видання

УКРАЇНСЬКІ ПРИКАЗКИ ТА ПРИСЛІВ'Я

як відповідники до російських

Упорядник
Ракуз Тадей-Євген Антонович

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Надія Бульчак*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Галини Кузів*

Підписано до друку 30.06.2011. Формат 70х100/32.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс ЕТД. Умовн. друк. арк. 10,64.
Умовн. фарбо-відб. 10,64.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com

ISBN 9789661008600

9 789661 008600